

این نکته دقت کنید که بحث کلی استفاده از رنگ‌ها به شکلی مناسب است بنابراین، این موضوع می‌تواند حتی در مورد چاپ تک رنگ یا سه رنگ نیز وجود داشته باشد. به قولی، کم گوی و گزیده گوی چون در به عنوان یک پژوهش، نمونه‌های چاپ دو رنگ را جمع‌آوری کنید. آنها را به سه دسته خوب بد و زشت تقسیم بندی نمایید. دسته اول یا خوب‌ها آنهایی باشند که از دو رنگ در نهایت خلاقیت استفاده شده است بطوریکه با دیدن آنها زیبایی را تجربه می‌کنید و هیچ کمبودی از نظر فضای رنگی ایجاد شده در آن احساس نمی‌کنید. نمونه‌های بی‌شمار چاپ‌های دو رنگ در این دسته یا خوب‌ها را می‌توانید در بسته بندی لوازم بهداشتی آرایشی بخصوص عطر و کرم‌های مختلف خارجی بیابید در برخی موارد با هوشمندی تمام حتی از یک رنگ در ترکیب با جلوه‌های ویژه‌ای همچون لترپرس برجسته کردن یک سطح توام با ایجاد تنالیته خاکستری همان رنگ استفاده شده، در حالی که با دیدن بسته ارائه شده یک طرح کامل و بی نقص را احساس می‌کنید. آیا اگر این جعبه به شکل چهار رنگ CMYK چاپ می‌شد این زیبایی را داشت. به اطراف خود و نمونه‌های چاپی دقت بیشتری کنید. لفاف دور نوشابه کوکاکولا را نگاه کنید. نمونه‌ای است عالی از چاپ دو رنگ در نهایت استادی البته در برخی لفاف‌های جدید رنگ نقره‌ای نیز اضافه شده است.

دسته دوم یا کارهای بد نیز ممکن است مواردی را شامل شود که طبیعتاً کار خلاقانه‌ای نیست اما می‌توان به عنوان یک کار دو رنگ قابل قبول آن را پذیرفت. اگر کمی بررسی و دقت کنید موارد زیادی در اطراف خود خواهید دید. دسته سوم شامل کارهای زشت می‌شود که متأسفانه از این نمونه‌ها نیز کم و بیش در اطراف دیده می‌شود در این قبیل کارها از دو رنگ نامناسب استفاده شده و معمولاً مملو از اشکالات طراحی و چاپ هستند. ناگفته مشخص است که این دسته از کارهای به ظاهر گرافیکی توسط چه کسانی انجام شده و به چه کارفرمایی ارائه می‌گردد. با بررسی دقیق و موشکافانه موارد مختلف که

چگونه یک طرح زیبا با حداقل رنگ طراحی کنیم

■ بهرام عفرای

How to design using the
minimum colors

Bahram Afravi

در شماره ۲۹۴ صفحه ۶۴ مجله صنعت چاپ استاد عزیز آقای اوجی، باب مطلبی را باز کردند که جذاب و پرداختن به آن بسیار دلنشین و آموزنده است. با اعتراف به این که مطرح کردن برخی از موضوعات هوشمندی فراوان می‌خواهد بایستی عنوان کرد که خوشبختانه دروازه پژوهش بدون نیاز به ابزارهای خاص بر روی همگان باز است و موضوع مطرح شده یکی از این موارد ساده و پر رمز و راز است.

در کلاس‌های آموزشی نظارت بر چاپ این نکته بسیار مطرح می‌شود و بارها شاهد آن بوده‌ایم و هستیم که بسیاری از تولیدات چاپی انبوه ما در اثر عدم آشنایی با مقوله طراحی و چاپ به سرانجام‌های مختلف کشیده شده‌اند. از جمله صرف هزینه بیشتر توام با کیفیت پایین‌تر. با پرداختن به جنبه‌های دیگر موضوع مطرح شده، امیدوارم که دوستان دیگر نیز با بیان تجربیات و ایده‌های خود به پختگی بحث کمک کنند تا موضوع مطرح شده پایان کاملی بیابد. از آنجایی که بحث با چاپ دو رنگ باز شده است با همان هم ادامه می‌دهیم اما به

در آنها از دو رنگ برای ایجاد یک کار زیبا استفاده شده، می‌توان استفاده از دو رنگ در طراحی جهت چاپ را به شکل زیر برنامه ریزی کرد به عبارت دیگر در طراحی کارهای دو رنگ می‌توان موارد زیر را مد نظر داشت:

۱- استفاده از رنگ‌ها به شکل منفرد

در طراحی یک کار دو رنگ این کار ساده‌ترین کار است یعنی هر رنگ به شکل مجزا در طراحی قرار گیرد. ایجاد خلاقیت و زیبایی در طراحی یک کار دو رنگ که در آن از رنگ‌ها به شکل منفرد استفاده شده است در عین سادگی بسیار مشکل است. طراحی بر اساس استفاده از رنگ‌ها به شکل منفرد بایستی به گونه‌ای باشد که چنین حرکتی را بطلبد به نمونه طراحی ژل موی LANDER دقت کنید در این طرح، طراح بدون در نظر گرفتن رنگ سفید که در اینجا چاپ شده است از دو رنگ مشکی و آبی استفاده کرده است. همچنین لیل محصولات دارویی که دو رنگ را بطور مجزا مورد استفاده قرار داده‌اند. معمولاً اگر از دو رنگ در بسته بندی استفاده شده باشد یکی از رنگ‌های انتخابی، تیره و بخصوص مشکی انتخاب می‌شود و از این رنگ معمولاً برای نوشتن حروف و متن ریز استفاده می‌گردد.

۲- استفاده از سایه روشن‌ها یا تنالیت رنگ

با استفاده از درصد‌های مختلف هر رنگ قادر خواهید بود که تنوعی در طرح ایجاد نمایید. شما می‌توانید از درصد‌های پایین رنگ شروع کرده و تا ۱۰۰٪ که سطحی تنیلات است ادامه دهید. استفاده از سایه روشن‌های هر رنگ نیز چنانچه هوشمندان و درست باشد ضمن ایجاد جلوه‌های رنگی متعدد هماهنگی دلنشین نیز به وجود خواهد آورد. همانطور که در طرح‌های گرافیکی استفاده از فونت‌های مختلف و دارای شکل ظاهری متفاوت زیبایی طرح را خدشه‌دار می‌کند و پیشنهاد می‌شود که در یک طرح گرافیکی اگر هم لزومی به ایجاد اختلاف بین قسمت‌های مختلف متن است با بکارگیری حالت‌های Bold, Italic, ... و یا حتی فونت‌های نزدیک به هم این اختلاف ایجاد گردد در استفاده از رنگ نیز

▲ صفحه آرای نشریه در دو رنگ کار کورش پارس‌نژاد

ترکیب دو رنگ بکار رفته در چاپ و آن هم با درصدهای مختلف خواهد کرد. ایجاد رنگ سوم می‌تواند با تنوع چشمگیری صورت گیرد بطوریکه گاهی بیننده را به اشتباه می‌اندازد و کار انجام شده با دو رنگ را از لحاظ رنگی کامل و هماهنگ جلوه می‌دهد. برای مثال سایه‌های ایجاد شده در لیبل کوکاکولا با بکارگیری دو رنگ قرمز و مشکی ایجاد شده است که به رنگ «جگری» دیده می‌شود.

۴- بکارگیری تصاویر به شکل دوتون
شما همواره می‌توانید عکسهای خود را به شکل تک رنگ و با هر یک از دو رنگ بکار رفته در چاپ ایجاد نمایید. اما هنگامی که یک طرح دو رنگ را برای چاپ آماده می‌کنید این نکته را نیز در نظر داشته باشید که تصاویر بکار رفته می‌توانند به شکل دوتون یا به عبارت دیگر به شکل ترکیبی از دو رنگ مورد استفاده شما چاپ گردند. میزان غلظت هر یک از دو رنگ بکار رفته را نیز می‌توانید به راحتی در نرم افزار فتوشاپ تغییر دهید تا به رنگ مورد نظر خود دست یابید. استفاده از تصاویر به شکل دوتون در بسیاری از موارد جلوه زیبایی به کار می‌دهد بخصوص در حالت شبیه سازی تصاویر قدیمی.

۵- استفاده از جلوه‌های ویژه در چاپ
در بسیاری از کارهای چاپی حتی تک رنگ با استفاده از جلوه‌هایی همچون UV موضعی حالت‌هایی در کار ایجاد می‌گردد که با ظرافت خاصی رنگ جدیدی را می‌سازد برای مثال اگر یک سطح تن پلات از یک رنگ داشته باشید و با پوشش UV نوشته‌ای روی آن بنویسید بنظر می‌رسد که نوشته با رنگ تیره‌تری بر روی پس زمینه تن پلات نوشته شده است.

همچنین جلوه‌های دیگر برجسته کردن (لترپرس) و چاپ داغی یا طلاکوب (Hot foil stamping) به کارهای دو رنگ حال و هوای خوبی می‌دهد. به شرط آنکه از هر جلوه خاص، به جا و درست استفاده شده باشد.

۶- استفاده از سفیدی کاغذ به عنوان

تا حدودی همین مسئله صادق است مگر در مواردی که خلاقیت، پختگی طراح و موضوع مورد طراحی، حکم کند که از رنگ‌های متنوعی در طرح استفاده شود. به همین خاطر استفاده از سایه روشن‌های رنگ‌ها می‌تواند ضمن ایجاد زیبایی هماهنگی لازم را نیز بین اجزاء مختلف بوجود آورده و قسمت‌های مختلف را نیز از هم متمایز کند.

۳- استفاده از رنگها در ترکیب با هم
همانطور که با ترکیب دو رنگ سایان و زرد در چاپ می‌توان به سبزه‌های متنوعی رسید با بکارگیری دو رنگ مورد نظر خود به شکل ترکیب با درصدهای مختلف نیز می‌توانید به حالت‌های متنوعی از رنگ سوم دست یابید. نکته‌ای که در اینجا مجهول می‌ماند وضعیت و رنگ و روی رنگ سوم است که ظاهراً نمی‌توان قبل از چاپ و بر روی صفحه مانیتور آن را شبیه سازی کرد. در این مورد به نظر می‌رسد که تجربه و دیدن‌های زیاد کار را آسانتر و جذابتر خواهد کرد.

قاعدتاً بر حسب تجربه و عقل می‌توان رنگ سوم ایجاد شده از دو رنگ بکاررفته در چاپ را تا حدودی تشخیص داد اما نه خیلی دقیق. در هر حال بسیار دیدن کمک موثری به شناخت رنگ سوم ایجاد شده در

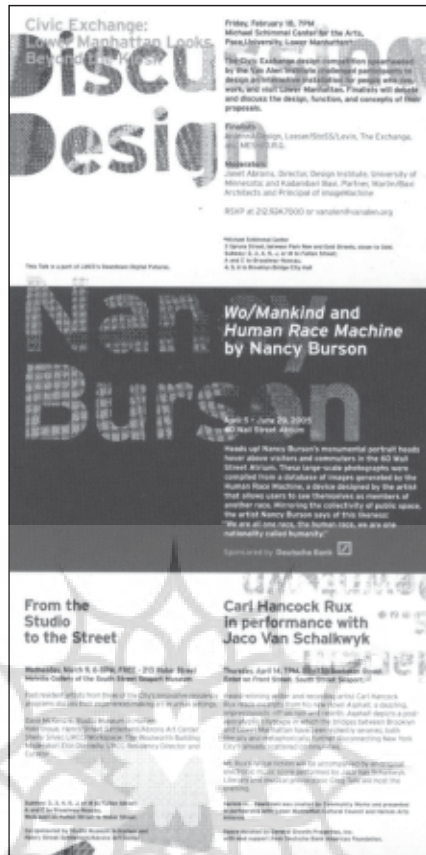
خبرنامه «جهت اطلاع» متعلق به انجمن صنفی طراحان گرافیک ایران از جمله نشریاتی است که از ابتدا بنا را بر چاپ دو رنگ گذاشته است. طراحی و صفحه‌آرایی این خبرنامه در هر شماره توسط طراحان مختلف انجام می‌شود.

دشواری، اقتصادی تر و هنری تر

ماهنامه صنعت چاپ - شماره ۲۹۴

مرتضی اوجی

مطلب زیر چکیده‌ای از مقاله فوق است. تصمیم‌گیری در مورد تنوع رنگ در کارهای چاپی، متناسب با موضوع، پیام، کاربرد و مدت استفاده آن کار، صورت می‌گیرد. البته به طور منطقی انتظار می‌رود که چنین باشد، اما در عمل شاهد گرایش چشمگیر به کارهای چاپی با رنگهای سنگین هستیم. پرسشی که در اینجا مطرح می‌شود این است که آیا به راستی لازم است یک کارت ویزیت یا پوستر یک نمایش تئاتر به صورت چهاررنگ چاپ شود؟ پاسخ منفی است. اول از نقطه نظر طراحی، چنین الزامی وجود ندارد و چه بسا از نظر اقتصادی، در پاره‌ای موارد - استفاده بالاتر از دورنگ، به افزایش هزینه آماده‌سازی و چاپ می‌انجامد. در این مورد همه عوامل موثرند. سفارش دهنده تا طرح و شرکت خدمات چاپ و لیتوگراف و چاپخانه‌دار هر کدام به نوعی به این وضعیت عادت کرده‌اند. این واقعیت دارد که طراحی و اجرای کار دورنگ مشکل‌تر از کار چهاررنگ است، در صورتی که دستمزد طراحی کار دورنگ به طور معمول کمتر از دستمزد طراحی کار چهاررنگ است. آماده‌سازی و چاپ دورنگ خوب و حرفه‌ای (توجه فرمایید، نوع حرفه‌ای، نه هر کار دورنگی) از نظر تخصصی و تجربه و دانش فنی، بالاتر از آماده‌سازی و چاپ چهاررنگ است. طراح می‌بایست شناخت خوبی نسبت به رنگهای خاص داشته باشد و ترکیب مختلف دورنگ مورد نظر را به خوبی بشناسد. همچنین در به کارگیری نرم افزارهای گرافیک شناخت و تجربه خاصی برای کارهای غیر از چهاررنگ، رنگهای پنتون و تفکیک دورنگ داشته باشد. لیتوگراف نیز به همین ترتیب باید به روند کار مسلط باشد و برخلاف کارهای چهاررنگ که با رویت فایل قابل تشخیص هستند و خروجی گرفتن از آنها یک کار عادی است، برای کارهای دورنگ باید دقت و توجه و عیب‌یابی و مراقبت‌های خاص اعمال کند و قدرت تجسم خود را نیز به کار گیرد. چاپکار نیز به نوبه خود باید ...

ناشی از تابش نور چاپی را دلنشین‌تر می‌کند.

۱۰- استفاده از مرکب‌های خاص:

شما همواره می‌توانید از رنگ‌های خاص در چاپ استفاده نمایید. از این جمله، رنگ‌های دارای رنگ دانه‌های فلزی و رنگ‌های فلورسنت را می‌توان نام برد. همچنین ترکیب این رنگ‌ها با رنگ‌های معمول نیز جلوه خوبی به کار می‌دهد. در کارهای دو رنگ نیز بخصوص در بسته بندی محصولات از این ترکیبات استفاده فراوان می‌شود. ده مورد گفته شده ختم کلام نیست بلکه چکیده‌ای از مواردی است که برای تهیه این مطلب بررسی شده یقیناً اگر به جمع آوری کارهای دو رنگ خوب بد زشت بپردازید به ایده‌های دیگری نیز دست خواهید یافت. نهایتاً اینکه ترکیبی از ایده‌های داده شده نیز با توجه به موضوع طرح می‌تواند به عنوان ایده جدید ارائه گردد. ■

رنگ سوم

وقتی که پس زمینه کار خود را کاملاً رنگ کنید و تنها قسمت‌های مورد نظر را خالی بگذارید این تصور پیش می‌آید که یک رنگ یعنی سفید نیز به کار خود اضافه کرده‌اید. بدین ترتیب فضای رنگی مورد استفاده شما افزایش خواهد یافت. از این ایده یعنی ایجاد فضای منفی معمولاً در مشخص کردن عناوین و نوشته‌هایی که بایستی شاخص گردند استفاده می‌شود.

۷- بکارگیری متن در پس زمینه کمرنگ‌تر همان رنگ

از این ایده معمولاً در نشریات و بروشورهای تبلیغاتی استفاده فراوان می‌شود. هنگام بکارگیری این ایده به درصد رنگ و پس زمینه دقت کنید و هیچگاه به آنچه بر روی صفحه مانیتور شاهدش هستید اعتماد نداشته باشید. سعی کنید نمونه چاپی کار مورد نظر را پیدا کنید یا از متخصصین پرس و جو نمایید.

۸- استفاده از فیلترهای فتوشاپ و تراشه کردن تصاویر

این هم از کارهایی است که می‌توانید انجام دهید. این ایده نیز حالت‌های خوبی در کار دو رنگ ایجاد می‌کند. برای این منظور ابتدا فیلتر مورد نظر خود را روی تصویر اجرا نمایید و بعد تصویر را به مد خاکستری و سپس به مد تک رنگ یا Monotone تبدیل نمایید. البته با رنگ دلخواه خودتان.

۹- استفاده از مقواهای خاص همچون متالایز رنگی و فانتزی

بسیاری از جعبه‌های نفیس که زیاد شدن هزینه تمام شده آنها چندان اهمیت ندارد بر روی مقواهای متالایز رنگی و فانتزی و معمولاً با چاپ‌های تفکیکی و به شکل دو رنگ البته با ترکیب جلوه‌های ویژه چاپ می‌گردند. بکارگیری مقواهای فانتزی، متالایز و ... با توجه به رنگ مایه و درخشندگی آنها فضای رنگی ایده آل یک کار خلاقانه گرافیکی را افزایش می‌دهد علاوه بر آن استفاده از بافت مقواهای فانتزی با توجه به سایه روشن‌های